

Pregledni naučni rad

Primljeno 14.3.2021, prihvaćeno za objavljivanje 8.7.2021.

Kristina Prkić-Palavra, MA

Osnovna škola Eenstock, Hamburg – Njemačka
kristinaprkipalavra@gmail.com

Prof. dr. Izet Pehlić

Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici
izet.pehlic@gmail.com

KOMPARATIVNA ANALIZA ODGOJNIH VRIJEDNOSTI SEVDALINKE I TURBO-FOLK MUZIKE

Sažetak

Uvidi u relevantne znanstvenoteorijske izvore ukazali su postojanje odgojnih vrijednosti muzičkih sadržaja, budući da oni izazivaju emocije, a da različite emocije stimuliraju različita razmišljanja, reakcije i ponašanja. Također, ustanovljeno je kako je muzički odgoj važan dio sveukupnog estetskog i umjetničkog odgoja, a utječe na cjelokupni afektivni, socijalni, kognitivni i psihomotorički razvoj osobe.

Cilj ovog istraživanja bio je da se kroz komparativnu analizu ustanovi postoji li razlika u odgojnim vrijednostima koje promoviraju sevdalinka i turbo-folk muzika. U istraživanju se pošlo od pretpostavke da mladi u većoj mjeri slušaju turbo-folk muziku, a stariji sevdalinke, te da sevdalinka promovira a turbo-folk ne promovira odgojne vrijednosti.

Od istraživačkih metoda u radu su korišteni metod teorijske analize i deskriptivno-analitički servey metod, a od istraživačkih tehnika korišteno je anketiranje. Od istraživačkih instrumenata korišteni su Upitnik o općim podacima i Upitnik o vrijednostima sevdalinke i turbo-folk muzike.

Istraživački uzorak činilo je 200 ispitanika: 50 učenika srednjih škola Sarajevskog i Zeničko-dobojskog kantona, 50 studenata iz Sarajevskog kantona i Zeničko-dobojskog kantona, 50 osoba dobi od 35 do 60 godina, te 50 osoba dobi preko 60 godina.

Rezultati istraživanja su pokazali da mladi u većoj mjeri slušaju turbo-folk muziku, a stariji sevdalinke, te da sevdalinka promovira a

turbo-folk ne promovira odgojne vrijednosti. Također, istraživački rezultati su pokazali da najveći broj ispitanika smatra da je muzički kvalitet sevdalinke značajan, da su tekstovi sevdalinke poučni i da promoviraju odgojne vrijednosti, da je njihov sadržaj smislen i kvalitetan, te da im sevdalinka utječe na kvalitetno osjećanje i ponašanje osobe i da se njenim slušanjem popravljiva raspoloženje.

Ključne riječi: sevdalinka, turbo-folk, odgojne vrijednosti, muzički odgoj, muzički kvalitet.

UVOD

Da bismo razumjeli šta je odgoj i šta su odgojne vrijednosti, prije svega, trebamo dati odgovor na pitanje ko je čovjek. Ukoliko razumijemo ko smo mi sami, i kako ljudi funkcioniraju, te koja je njihova svrha, lakše ćemo moći definirati obrasce prema kojima bi se ljudi trebali odgajati. Odgoj je usko povezan sa obrazovanjem, pa definiranje odgoja uveliko utječe na obrazovanje čovjeka. Obrazovanje i odgoj moguće je odvojiti (ili čak suprotstaviti) samo pod pretpostavkom rascijepljenosti jedne kulture koja sebe historijski zna ne samo kao gotovost onoga što jest nego i onoga što bi trebalo biti (Polić, 1993: 22). To implicira da je, baš kao obrazovanje, odgoj usmjeren prema budućnosti. Obrazovanje i odgoj mogući su samo ako na vrijeme, u toku ranog razvijanja ličnosti, prepoznamo njene specifične potencijale i utječemo na njih, te ih unapređujemo i razvijamo. Djelovanje muzike na individualni razvoj može biti direktno, ali i indirektno, posebno kada su u pitanju djeca i mladi. Tako, istraživanje koje je Pehlić (2014) proveo među srednjoškolcima pokazuje da su gledanje televizije, slušanje muzike, bavljenje sportom i izlasci s prijateljima aktivnosti koje mladi najčešće rade u slobodno vrijeme. Iz ovih razloga je važno da analiziramo odgojne vrijednosti koje muzika današnjice nudi i promovira.

Nije teško spoznati zašto su stare civilizacije toliku pažnju posvećivale muzici i njenom efektu u odgojno-obrazovnim procesima. Mnogi znanstvenici s ovog područja istraživanja ističu da sviranje muzike povezuje i razvija motoričke sisteme mozga na način na koji to nije moguće postići bilo kojom drugom aktivnošću. Dee Dickinson (2005) ističe da su dijelovi mozga koji se aktiviraju tokom sviranja instrumenta, ustvari i ista područja koja se bave

analitičkim i matematičkim razmišljanjem. Razlog zašto se muzika toliko poštovala kroz povijest jeste što muzika ima sugestivnu moć. Zahvaljujući tome stare civilizacije, poput drevne Grčke, Kine i druge, razumijevale su veliku moć muzike koja može utjecati na karakter jedne osobe ili ponašanje grupe ljudi.

Razlozi zašto su odgojne vrijednosti muzike toliko značajne, između ostalog su i to što muzika izaziva emocije, a različite emocije stimuliraju različita razmišljanja, reakcije i ponašanja. Teorije emocija izazvanih muzikom sugeriraju da neki oblik empatije može biti uključen u emocionalne reakcije izazvane muzikom (Juslin i Västfjäll, 2008). Rezultati empirijskih istraživanja (Vuoskoski i sar., 2012; Ladinig i Schellenberg, 2012) pokazali su da ljudi koji imaju tendenciju da budu više empatični doživljavaju intenzivnije emocije kao odgovor na muziku. Sposobnost prepoznavanja negativnih emocija u muzici počinje opadati u srednjoj dobi, dok je sposobnost prepoznavanja pozitivnih emocija stabilna tokom cijelog životnog vijeka osobe (Lima i Castro, 2011).

Muzički odgoj važan je dio sveukupnog estetskog i umjetničkog odgoja, a utječe na cjelokupni afektivni, socijalni, kognitivni i psihomotorički razvoj djeteta (Denac, 2004; Marić i Goran, 2013). Svjedoci smo da različiti žanrovi muzike promoviraju i različite ideje i vrijednosti. Tako, na primjer, glavni motivi u hip-hop muzici su grafiti čije crtanje po gradskim zidovima u mnogim sredinama predstavlja vandalizam, repovanje, posebna vrsta plesa *breakdance*. Za primjer možemo uzeti i rep-muziku koja je nastala kao revolt crnaca prema tlačenju i ugnjetavanju, a kasnije je pored socijalnih zahvatila i druge teme kao što su droga, nasilje i osjećaj bespomoćnosti. Ova vrsta muzike poznata je po svojoj agresivnosti. Nasuprot njoj, klasična muzika nema motive poput agresivnosti, vandalizma ili nekih socijalnih tema, već predstavlja izraz visoke kulture i umjetnosti. Prema istraživanjima (Zillmann i Gan, 1997; Fried, 1997; Hallam, 2010; Vuoskoski i sar., 2012), za štetan utjecaj na mlade, nisu svi žanrovi jednako izdvojeni od strane medija. Naime, kao najštetniji za mlade izdvojeni su *heavy metal* i *rap*. Također, kao najmanje štetni za mlade, izdvojili su se *pop* muzika i *country* muzika.

Fried (1997) je sproveo istraživanje u kojem je upotrijebio nasilan tekst pjesme, te je jednoj grupi ispitanika rekao da se radi o

rep žanru, dok je drugoj grupi ispitanika rekao da se radi o *country* žanru muzike. Prva grupa ispitanika tekst pjesme smatrala je negativnim i neugodnim, te su na neki način bili zabrinuti zbog posljedica koje bi jedna takva pjesma mogla da ostavi na slušatelje. Druga grupa ispitanika je, za razliku od prve, imala manje kritike, te sam tekst pjesme nije okarakteriziran kao štetan za slušaocce.

U svom pregledu utjecaja muzičkih aktivnosti na intelektualni, društveni i lični razvoj Susan Hallam (2010) dokazuje da muzika poboljšava psihološku dobrobit, školski angažman, kreativnost, empatiju, jezik i pismenost, prostornu svijest i brojne druge vještine i osobine. Također, Beckett Broh (2002) pokazao je da su učenici koji su učestvovali u muzičkim aktivnostima više razgovarali s roditeljima i nastavnicima, a njihovi roditelji vjerovatnije su razgovarali s roditeljima prijatelja. Zaključila je da će ta socijalna davanja vjerovatno za efekat imati veće samopoštovanje kod djece, što će djelovati na povećanu motivaciju i samoeфикаsnost.

Studija Norveškog istraživačkog vijeća za znanost i humanističke znanosti podržala je otkriće veze između muzičke kompetencije i visoke motivacije, što je dovelo do veće vjerovatnosti uspjeha u školi (Lillemyr, 1983). Bila je visoka povezanost između pozitivne samopercepcije, ocjene kognitivnih kompetencija, samopoštovanja i zanimanja i uključenosti u školsku muziku. Whitwell (1977) je izvukao slične zaključke i tvrdio da kreativno učestvovanje u muzici poboljšava samopouzdanje, samosvijest i formira pozitivne lične stavove.

Istraživanje u Švicarskoj (Spychiger i sar., 1993) pokazalo je da povećanje sati slušanja muzike u učionici unutar nastavnog programa nije imalo štetnog utjecaja na jezik i vještine čitanja, uprkos smanjenju vremena u ovim nastavnim satima i postojao je porast socijalne kohezije unutar razreda, veće samopouzdanje, bolje socijalno prilagođavanje i pozitivniji stav kod djece. Ti efekti su posebno izraženi kod učenika sa posebnim potrebama. Harland (2000) je pokazao da su najčešći sveukupni utjecaji na učenike proizašli iz bavljenja umjetnostima u školi bili povezani s ličnim i društvenim razvojem. U muzici su se primijetili efekti koji se odnose na svjesnost drugih, socijalne vještine, dobrobit i efekte prijenosa.

Istraživanje u SAD-u je, također, pokazalo da uključenost u

grupne muzičke aktivnosti u srednjoj školi pomaže pojedincima da nauče podržavati jedni druge, održati predanost i zajedno se povezati za grupne ciljeve (Sward, 1989).

U adolescenciji muzika daje veliki doprinos razvoju vlastitog identiteta. Tinejdžeri muziku slušaju veći dio svoga raspoloživoga vremena. U Velikoj Britaniji obično gotovo tri sata dnevno adolescenti slušaju muziku. To čine kako bi potrošili vrijeme, ublažili dosadu, oslobodili se napetosti i odvratili brigu (North, Hargreaves i O'Neill, 2000). Muzika se doživljava kao podrška u situacijama kada se mladi osjećaju uznemireno ili usamljeno, djeluje kao regulator raspoloženja, pomaže u održavanju osjećaja pripadnosti zajednici (Zillman i Gan, 1997).

Istraživači North i Hargreaves (2003) su testirali grupu mladih ljudi, te su im puštali četiri pjesme čiji sadržaj se mogao različito protumačiti. Naime, pjesme su se mogle protumačiti na dva načina, ili kao pjesme koje promoviraju prihvatanje sebe i života takvog kakav jeste, ili kao pjesme koje promoviraju suicid kao rješenje eventualnih teškoća koje život nosi. Prije samog slušanja pjesama, prvoj grupi ispitanika rečeno je da su pjesme pomogle mnogim ljudima da riješe svoje probleme, te da su ih na neki način motivirali za nastavak života i borbu, dok je drugoj grupi ispitanika rečeno da su pjesme dio kampanje za cenzuru, jer su bile upletene u samoubistvo nekoliko osoba. Rezultati ispitivanja pokazali su da su ispitanici kojima su pjesme predstavljane kao pozitivne, imali pozitivan stav o utjecaju slušanih pjesama, s druge strane, ispitanici kojima je rečeno da su pjesme loše djelovale na druge ljude, imali su negativan stav o odslušanim pjesmama. Ovim istraživanjem zaključeno je da muzika koja je puštena ispitanicima sama po sebi nije imala štetan utjecaj, već je štetan utjecaj imalo obilježavanje nje kao takve.

Sva navedena istraživanja doprinose činjenici da su veoma značajne odgojne vrijednosti koje promovira muzika koja se sluša. Istraživanja na polju odgojnih vrijednosti muzike mogla bi dodatno da doprinesu u odgojno-obrazovnom procesu djece i mladih. S obzirom na dokazane pozitivne efekte muzike u obrazovanju, muzika koja promovira pozitivne odgojne vrijednosti na adekvatan način mogla bi da utječe na svijest djece, te da u velikoj mjeri olakša i pomogne u realizaciji nastave ili učenju.

Odgojne vrijednosti sevdalinke

Prvo i najtradicionalnije stajalište, poznato kao esencijalizam, drži da je cilj odgoja mladih učestvovanje mladih u zajedničkoj kulturi. Odgoj postoji da bi prenosio kulturu, vrijednosti i znanje s jedne generacije na drugu, osiguravajući na taj način kontinuitet te kulture. Ta je pozicija bitno konzervativna, utemeljena na vjerovanju u stabilnost, postupni napredak i poštovanje utvrđenih ideja (Dufour i Curtis, 2012). Kako je sevdalinka dio tradicije i kulture naroda Balkana, ukoliko se sluša i primjenjuje dio je uticaja i odgoja. Da bismo razumjeli kakve odgojne vrijednosti sevdalinka promovira, prije svega potrebno je da izanaliziramo ambijent u kojem je nastala. Mnogi muzičari, pa i književnici, slažu se da je sredina u kojoj ne sevdalinka nikla i gdje se najviše sačuvala, zapravo, patrijarhalna porodica. Iz teksta sevdalinke možemo zaključiti u kojem okruženju i iz kojih motiva su nastale. U tekstovima se često susrećemo sa mjestima poput sokačića, velike kapije sa tipičnim cvijetnjacima ruža i zumbula. Sevdalinke nastale u Sarajevu obično naglašavaju mjesta kao što su Bendbaša, Miljacka, Bašćaršija, sarajevske česme i ćuprije. S obzirom da je sevdalinka nastala u doba patrijarhalne porodice koju karakterizira povučenost i stid djevojaka, te veća odgovornost muškaraca, ona promovira ove vrijednosti. Motive i odgojne vrijednosti detaljnije ćemo analizirati kroz sam tekst najpoznatijih sevdalinki. Sevdalinka i balada su moćan instrument odgajanja u bošnjačkoj porodici kojim se gradi svijet kvalitente generacije koju odgajamo uz stihove nosioce vrijednosnih simbola bošnjačkog društva, te u kojem se i sam odgajatelj odgaja iznova koristeći ih kao korektiv (Hodžić, 2003).

Riječi, stihovi i muzika prate čovjeka kroz cijeli život, a posebno važnu ulogu imaju u onim graničnim trenucima ljudskog života, kao što su rođenje i smrt. Prvu fazu ljudskog života u tradicionalnim kulturama obilježile su uspavanke čiji je osnovni motiv majka koja odgaja, voli, te proizvodi nježni diskurs naglašene etičnosti i estetičnosti. Samo moralna majka može moralno odgajati, a uspjeh majčinog moralnog odgoja dolazi do izražaja sa punoljetstvom djece i njihovom ženidbom i udajom. U tom kontekstu majka može zauzeti moralno neprikladan stav kao u sevdalinkama *Zaplakala stara majka Džafer-begova* i *Vezak vezla*

Adem kada, kada istvremeno čujemo moralnu poruku mlade Adem kade: *Tvoja majka, dobra žena, o zlu govori*. Sevdalinka upečatljivo pjeva o odgovornosti majke za greške koje napravi u moralnom odgoju djeteta opisujući ih stihom: *Vidi, majko, tvoga grijeha, tvoga i moga, više tvoga nego moga, tako mi Boga*. Stoga, sevdalinka služi kao moralni korektiv majkama koje odgajaju i djeci koja se odgajaju, formalno i neformalno prenoseći vrijednosne simbole kulture Bošnjaka (Zukić, 2013).

Hanifa Krnjević bilježi da je osjećanje ljubavi kao intenzivnog bola i patnje, naročito, iskristalizirano u sevdalinkama i da je jedno od glavnih obilježja sevdalinke, upravo, sevdah, tj. osjećanje gorčine zbog uskraćene, ali i strasno željene ljubavi (Krnjević 1973: 12-13). Neke sevdalinke su išle drugim tokom, erotski su naglašene. Ljubav se u njima oslobađa u neskrivenoj čežnji koja zna biti dovedena do goruće strasti (Krnjević, 1973).

Sevdalinke na poseban način djeluju i na savremenog čovjeka (opuštajuće), svojom izvornošću i snagom sugestivnosti, slikovnom neposrednošću i dirljivošću, pa i onda kada isijavaju nepodnošljivu bol nekog gubitka. One su ogledalo životnih čeznuća, intimnog romantizma, a opet i neke podnošljive, realne tuge, jer se uz njihovo posredovanje oslobađa predmetna stvarnost, kao i ona maštajuća (Begović, 2011).

Odgojne vrijednosti turbo-folka

Turbo-folk je jedan izrazito antievropski model jer je propagirao izoliranost, afirmirao kriminal, satirao norme civiliziranog ponašanja i rušio sistem moralnih vrijednost (Kronja, 2001). On je vodio dezintegraciji kulturnog miljea i vrijednosnog sistema, koji su koliko-toliko postojali prije devedesetih, a zatim ka reintegraciji pojedinih njihovih elemenata, ali u jedan konstrukt koji je razarajuće djelovao po mentalno tkivo naroda, a koji je, opet, bio daleko od nekakvog jasnog sistema (Grujić, 2009).

Kako bismo na pravi način došli do odgojnih vrijednosti turbo-folk muzike, neophodno je osim samog teksta i onoga što se njime promovira, sagledati širu sliku i odlike ovog muzičkog pravca. Osnovne odlike ove muzičke proizvodnje su, prije svega, pojednostavljen muzički oblik, široka dostupnost konzumentima, jeftina proizvodnja sastavnih vizuelnih i tekstualnih elemenata ove

muzike. Turbo-folk nudi otvorenu seksualnost sa polunagim izvođačima, banalnim ljubavnim pričama i sugestivnim tekstovima. Najčešća reprezentacija izvođača turbo-folk scene je izgled žena agresivnog seksipila koji se ogleda u prenaglašenim seksualnim atributima žene i gotovo vidljivo grotksne odjeće. Model ponašanja ovakvih žena uskoro postaje najpoželjniji model usješne ženske egzistencije na području Balkana. Kronja (2004) navodi da je jedan od glavnih psiholoških elemenata turbo-folka narcisoidnost, što objašnjava zašto su sljedbenici te kulture opčinjeni silom, pa i nasiljem, te moći i savršenim izgledom.

Iako u turbo-folk tekstovima rijetko ima direktnih aluzija na ratne, uobičajene političke i nacionalističke diskurse, turbo-folk kultura, ipak, kroz konvencionalno veličanje aktuelnih imperativa zajednice, kao što su heteronormativnost i „spremnost“ žena da u svakom slučaju budu određene i „verificirane“ prema tome koliko su poželjne i funkcionalne u odnosu na muškarca, učvršćuje ideju kolektivne, odnosno u ovom slučaju, nacionalne društvene homogenosti; kažemo nacionalne, jer turbo-folk kultura, za razliku od komercijalne muzike iz jugoslovenskog perioda, pod pojmom kolektiva ne podrazumijeva više nekakav regionalni ili lokalni koncept kolektiviteta, već prilično jasno – srpski, pravoslavni, dakle, u datom momentu najdominantniji i najvišehegemonistički koncept nacionalnog identiteta (Grujić, 2009).

Jedan od razloga popularnosti turbo-folk muzike jeste i vizuelna dimenzija. Većina novonastale turbo-folk muzike popraćena je visokokvalitetnim spotovima na društvenim mrežama, posebno na Youtube-u koji je jedna od najposjećenijih društvenih mreža. Videospotovi ove vrste muzike uglavnom promoviraju skupocjene automobile, elitne destinacije, skupu i brendiranu odjeću i obuću, oskudno odjevene i seksipline modele, novac, kriminal. U pjesmama se ističu motivi brze i lahke zarade ne mareći na sredstvo kojim se dolazi do statusa i moći utemeljene na materijalnom bogatstvu i rodbinskim vezama, a obrazovanje, mir, zakoni se stavljaju u kontrast sa superiornošću i agresivnošću (Kalauz, 2018). Ovakvi spotovi gledateljima nude vid bijega od realnosti, te neku “ljepšu” alternativu njihovog života.

Još jedan od razloga popularnosti turbo-folk muzike jeste i masovna reklama ovog novonastalog muzičkog žanra. Postoje različiti razlozi koji povezuju ljude sa određenim mjestima koja

posjećuju. Nekada je to muzika koja se pušta na mjestima okupljanja, nekada je to starosna dob koja ta mjesta posjećuje, ili potrebe i želje društva sa kojima osoba izlazi na takva mjesta itd. Osim društvenih mreža, koje imaju veliku, pa možda i najznačajniju ulogu kada je riječ o marketingu turbo-folk muzike, značajnu ulogu imaju i kafići, klubovi i slične vrste prostora u kojima se ovakva muzika promovira, a posjećuje ih veliki broj ljudi. Na ovaj način turbo-folk muzika direktno ili indirektno utječe na ljudsku svijest, te postaje sve popularnija.

METOD

Predmet istraživanja bila je komparativna analiza odgojnih vrijednosti sevdalinke i turbo-folk muzike. Ostvareni su uvidi u znanstvenoteorijske i znanstvenoistraživačke izvore koji su bili osnova za teorijsku deskripciju izabranog istraživačkog problema, te je urađeno empirijsko istraživanje stavova o vrijednostima sevdalinke i turbo-folk muzike.

Cilj istraživanja bio je da se kroz komparativnu analizu ustanovi postoji li razlika u odgojnim vrijednostima koje promoviraju sevdalinka i turbo-folk muzika. Do cilja se nastojalo doći kroz realizaciju dva istraživačka zadatka:

- Ispitati stavove ispitanika o odgojnim vrijednostima turbo-folk muzike i ustanoviti postoji li u njihovim stavovima statistički značajna razlika,
- Ispitati stavove ispitanika o nivou učestalosti sevdalinke i turbo-folk muzike u javnom prostoru i ustanoviti postoji li u njihovim stavovima statistički značajna razlika.

Hipoteza: Pretpostavljamo da mladi u većoj mjeri slušaju turbo-folk muziku, a stariji sevdalinke, te da sevdalinka promovira a turbo-folk ne promovira odgojne vrijednosti.

Od istraživačkih metoda u radu su korišteni metod teorijske analize i deskriptivno-analitički servey metod. Metod teorijske analize korišten je u oblikovanju teorijskog dijela rada, a deskriptivno-analitički servey metod u prikupljanju podataka i oblikovanju empirijskog dijela rada. Od istraživačkih tehnika korišteno je anketiranje.

U ispitivanju stavova korišteni su sljedeći istraživački instrumenti *Upitnik o općim podacima* i *Upitnik o vrijednostima*

sevdalinke i turbo-folk muzike.

Upitnik o općim podacima sastojao se iz 7 varijabli: spol, dob, da li muziku slušaju svaki dan, vrijeme slušanja muzike u toku dana, medij putem kojeg se muzika sluša, koji muzički žanrovi se slušaju, te, da li kada biraju - slušaju sevdalinku ili turbo-folk.

Upitnik o vrijednostima sevdalinke i turbo-folk muzike konstruiran je za potrebe ovog istraživanja. Sastojao se iz 21 tvrdnje kojima se nastojalo ispitati stavove ispitanika o vrijednostima sevdalinke i turbo-folk muzike. Primjer tvrdnje: *Kroz sevdalinke se promoviraju odgojne vrijednosti*. Ispitanici su svoje stavove iznosili na četverostepenoj skali likertovog tipa, gdje su brojevi označavali nivo slaganja s tvrdnjom: 1. nikad, 2. rijetko, 3. često, 4. uvijek.

Provjerili smo pouzdanost *Upitnika o vrijednostima sevdalinke i turbo-folk muzike* i na našem uzorku alfa koeficijent unutarnje konzistencije iznosio je $\alpha=,84$.

Po svojoj naravi uzorak bio je slučajni stratificirani. Činilo ga je 50 učenika srednjih škola Sarajevskog kantona i Zeničko-dobojskog kantona, 50 studenata iz Sarajevskog i Zeničko-dobojskog kantona, 50 osoba dobi od 35 do 60 godina, te 50 osoba dobi preko 60 godina. Dakle, uzorak je sačinjavalo 200 ispitanika. Prema varijabli spol istraživački upitnik je sačinjavalo 79 osoba muškog i 121 osoba ženskog spola.

Obrada podataka vršena je kompjuterski u statističkom programu (IBM SPSS Statistics). Obrada je bazirana na primjeni tehnika neparametrijske statistike: Mann-Whitney testa, Kruskal Wallis testa, te testa pouzdanosti istraživačkih instrumenata. Mann-Whitney test korišten je za testiranje značajnosti razlika između aritmetičkih sredina kod bipolarnih varijabli i rađen je u funkciji testiranja razlika između aritmetičkih sredina dva nezavisna uzorka. Kruskal Wallis test korišten je u testiranju razlike aritmetičkih sredina više uzoraka.

REZULTATI

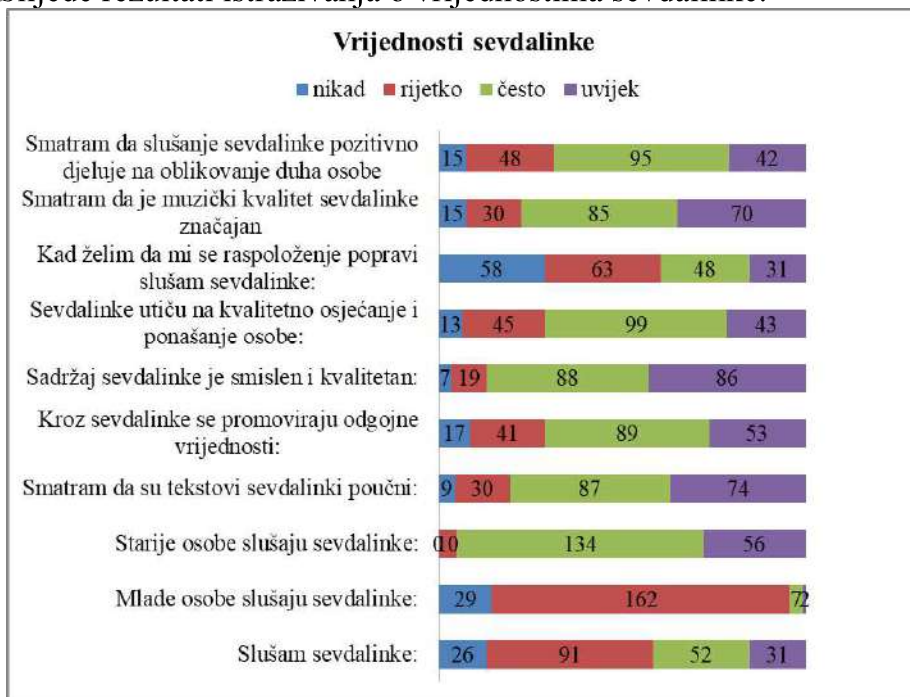
Stavovi o odgojnim vrijednostima sevdalinki

Prema rezultatima upitnika o općim podacima ispitanika, kao najslušaniji žanrovi izdvojili su se turbo-folk, sevdah i pop-

muzika. S obzirom da je tema ovog rada skoncentrirana na vrijednosti sevdalinke i turbo-folka, neophodno je obratiti veću pažnju na vrijednosti koje one promoviraju kroz muziku i tekst. Kako je sevdalinka bila instrument odgajanja u bošnjačkoj porodici uz koju se izrodile generacije koje nose vrijednosti bošnjačkog društva. Tako danas, turbo-folk kao muzika modernijeg doba nosi vrijednosti koje služe kao korektiv pri odgoju novih generacija.

Riječi, zvuk i stihovi prate čovjeka kroz cijeli život. Veoma često ove karakteristike muzike imaju važnu ulogu u životnim trenucima. Poznato je da ljudi muziku slušaju kada su sretni ili tužni, u toku druženja sa drugim ljudima, dok voze, jedu ili obavljaju neku drugu svakodnevnu radnju. Muzika utječe na raspoloženje, ponašanje i ljudsku svijest, stoga je veoma važno šta zapravo slušamo. Već smo uvidjeli da su kvalitet muzike i sadržaja veoma važni za sama slušatelje. Na tragu navedenih spoznaja interesiralo nas je kakav je stav ispitanika o kvalitetu sadržaja sevdalinke i turbo-folk muzike.

Odgojne vrijednosti sevdalinke istražili smo uz pomoć instrumenta *Upitnik o vrijednostima sevdalinke i turbo-folk muzike*. Slijede rezultati istraživanja o vrijednostima sevdalinke.

Grafikon 1. *Odgoyne vrijednosti sevdalinke*

Rezultati istraživanja (grafikon 1) pokazali su da starije osobe u većoj mjeri od mladih slušaju sevdalinke. Također, najveći broj ispitanika smatra da je muzički kvalitet sevdalinke značajan, da su tekstovi sevdalinke poučni i da promoviraju odgojne vrijednosti, da je njihov sadržaj smislen i kvalitetan, te da im sevdalinka utječe na kvalitetno osjećanje i ponašanje osobe i da se njenim slušanjem popravlja raspoloženje.

Interesantan je odgovor na pitanje: *Kada bih trebao da biram, radije bih slušao*: 1. sevdalinku 2. turbo-folk. Naime, 124 ispitanika različitog uzrasta odgovorila su da bi birali sevdalinke i njih 76 izabralo bi turbo-folk muziku.

Odnos stavova o vrijednostima sevdalinke i nezavisnih varijabli

Nakon predstavljenih rezultata stavova ispitanika o odgojnim vrijednostima sevdalinke istražiti ćemo kakav je odnos stavova o vrijednostima sevdalinke i nezavisnih varijabli. Najprije, istražili smo postoji li statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima sevdalinke s obzirom na varijablu spol.

Tabela 1.

Rang vrijednosti za nezavisne varijable u odnosu na varijablu spol

Rangovi				
	Spol ispitanika	N	Srednji rang	Suma Rangova
Odgojne vrijednosti sevdalinke	Muški	79	107,20	8468,50
	Ženski	121	96,13	11631,50

Tabela 2.

Tabela statističkih neparametrijskih testova za nezavisnu varijablu spol

Mann-Whitney test ^a	
	Odgojne vrijednosti sevdalinke
Mann-Whitney U	4250,50
Wilcoxon W	11631,50
Z	-1,33
Značajnost (2-tailed)	,185
a. Groupirana varijabla: Spol ispitanika	

Rezultati Mann-Whitney testa (tabela 2) pokazali su da ne postoji statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima sevdalinke s obzirom na varijablu spol, iako ispitanici muškog spola pokazuju viši srednji rang na skali vrijednosti sevdalinke.

Interesiralo nas je postoji li statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima sevdalinke s obzirom na varijablu dob.

Tabela 3.

Rang vrijednosti za nezavisne varijable u odnosu na varijablu dob

Rangovi			
	Uzrast ispitanika	N	Srednji rang
Odgojne vrijednosti sevdalinke	srednjoškolci	50	86,07
	studenti	50	84,33
	osobe između 39-65 godina	50	73,41
	osobe iznad 65 godina	50	158,19

Tabela 4.

Tabela statističkih neparametrijskih testova za nezavisnu varijablu dob

Kruskal Wallis test ^{a,b}	
Odgojne vrijednosti sevdalinke	
Hi-kvadrat	68,01
df	3
Značajnost	,000
a. Kruskal Wallis Test	
b. Groupirana varijabla: Uzrast ispitanika	

Rezultati Kruskal Wallis testa (tabela 4) pokazali su da postoji statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima sevdalinke s obzirom na varijablu dob. Najstariji ispitanici (osobe iznad 65 godina) pokazuju statistički značajno najviši srednji rang na varijabli odgojne vrijednosti od ostalih ispitanika.

Interesiralo nas je da li je učestalost slušanja muzike statistički značajno povezana sa stavovima o odgojnim

vrijednostima sevdalinke.

Tabela 5.

Rang vrijednosti za nezavisne varijable u odnosu na varijablu učestalost slušanja muzike

Rangovi				
	Slušate li muziku svaki dan?	N	Srednji rang	Suma Rangova
Odgojne vrijednosti sevdalinke	da	144	100,82	14518,00
	ne	56	99,68	5582,00

Tabela 6.

Tabela statističkih neparametrijskih testova za nezavisnu varijablu učestalost slušanja muzike

Mann-Whitney Test ^a	
	Odgojne vrijednosti sevdalinke
Mann-Whitney U	3986,00
Wilcoxon W	5582,00
Z	-,13
Značajnost (2-tailed)	,900
a. Groupirana varijabla: Slušate li muziku svaki dan?	

Rezultati Mann-Whitney testa (tabela 6) pokazali su da ne postoji statistički značajna povezanost učestalosti slušanja muzike sa stavovima o odgojnim vrijednostima sevdalinke.

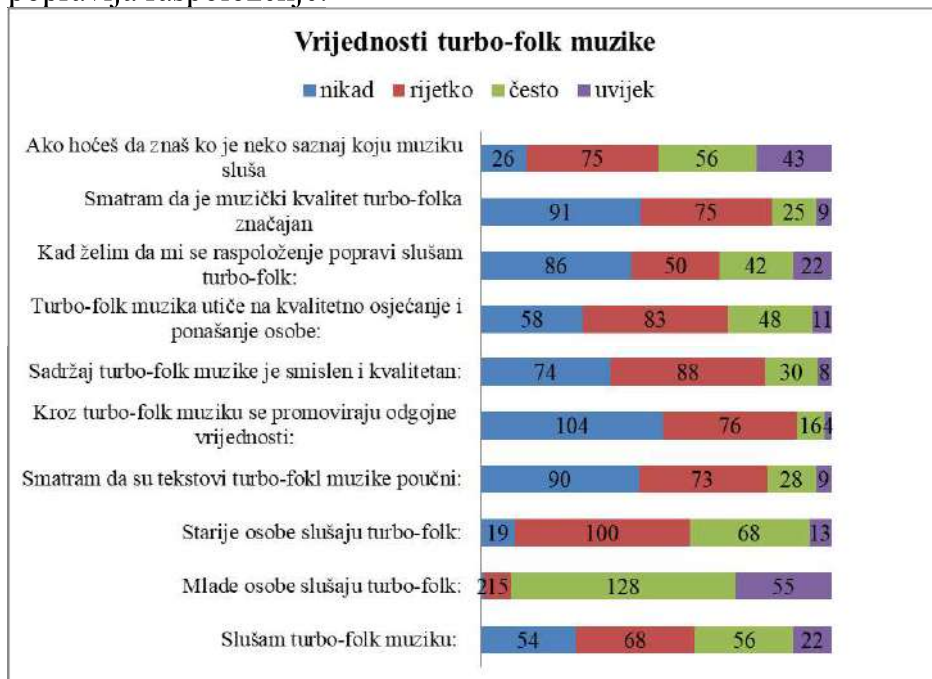
Stavovi o odgojnim vrijednostima turbo-folk muzike

Kao što je do sada zaključeno u teoretskom okviru ovog rada kroz analizu historijata, te odgojnih vrijednosti sevdalinke i turbo-folka kroz njihov tekst, i rezultati *Upitnika o učestalosti slušanja sevdalinke i turbo-folka* pokazuju da je slušanje sevdalinke učestalije među starijom populacijom, a slušanje turbo-folk muzike među mlađom populacijom. Također, možemo zaključiti, da mladi veoma rijetko ili nikada ne slušaju sevdalinku, dok starije osobe u određenom procentu slušaju često turbo-folk muziku.

Odgojne vrijednosti turbo-folk muzike istražili smo uz pomoć instrumenta *Upitnik o vrijednostima sevdalinke i turbo-folk muzike*.

Slijede rezultati istraživanja o vrijednostima turbo-folk muzike.

Rezultati istraživanja (grafikon 2) pokazali su kako mlade osobe u većoj mjeri od starijih slušaju turbo-folk muziku. Najveći broj ispitanika smatra da tekstovi pjesama turbo-folka nisu poučni, da ne promoviraju odgojne vrijednosti, da njihov sadržaj nije smislen i kvalitetan, te da im turbo-folk muzika ne utječe na kvalitetno osjećanje i ponašanje osobe i da se njenim slušanjem ne popravlja raspoloženje.

Grafikon 2. *Odgojne vrijednosti turbo-folk muzike*

U poređenju sa rezultatima ovog rada, interesantno je razmotriti i dosadašnja istraživanja kada su u pitanju vrijednosti sevdalinke ili turbo-folk muzike. Istraživanje Mejremića (2008) o slušanosti i negativnim utjecajima turbo-folk muzike sprovedeno je na uzorku od 643 dječaka i djevojčica. Od ukupnog broja anketiranih 33,12% živi u ruralnim, 33,12% u prigradskom i 33,75% u gradskom području Gračanice. Prosjek godina je 15, a srednja ocjena uspjeha u školi je 3.82 %. Kada je u pitanju materijalni status, kod 61% ispitanika zaposlen je samo jedan roditelj, kod 34% zaposlena su oba roditelja, kod 2% nije zaposlen niti jedan roditelj, dok su ostali penzionisani. Na pitanje iz ankete -

slušate li turbo-folk muziku, 63,56% ispitanika odgovorilo je: svakodnevno, 24% često, 9,77% rijetko i svega 2,05% nikada. Na pitanje o koncertina turbo-folk izvođača, ispitanici su odgovorili da ih posjećuju: redovno 11,35%, povremeno 48,58% i nikada 40,06% ispitanika. Na pitanje da li vam je neko od izvođača turbo-folk muzike uzor, 24,29% ispitanika odgovorilo je da ima uzor među tim izvođačima, dok je 75,7 odgovorilo da im niko nije uzor. Ispitanici koji su odgovorili da imaju uzor u nekim turbo-folk izvođačima, imaju ga: zbog izgleda 15,45%, zbog glasovnih sposobnosti 5,36%, zbog karaktera 16,24%, zbog bogatstva 38,32%, i zato što bi bili poznati 24,00%.

Odnos stavova o vrijednostima turbo-folka i nezavisnih varijabli

Peti istraživački zadatak bio je: Ispitati stavove ispitanika o odgojnim vrijednostima turbo-folk muzike i ustanoviti postoji li u njihovim stavovima statistički značajna razlika. Nakon predstavljenih rezultata stavova ispitanika o odgojnim vrijednostima turbo-folka istražiti ćemo kakav je odnos stavova o vrijednostima turbo-folka i nezavisnih varijabli.

Najprije, istražili smo postoji li statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima sevdalinke s obzirom na varijablu spol.

Rezultati Mann-Whitney testa (tabela 8) pokazali su da postoji statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima turbo-folka s obzirom na varijablu spol. Ispitanici ženskog spola pokazuju statistički značajno viši srednji rang na varijabli odgojne vrijednosti turbo-folka nego muškarci.

Tabela 7.

Rang vrijednosti za nezavisne varijable u odnosu na varijablu spol

Rangovi				
	Spol ispitanika	N	Srednji rang	Suma rangova
Odgojne vrijednosti turbo-folka	Muški	79	111,15	8781,00
	Ženski	121	93,55	11319,00

Tabela 8.

Tabela statističkih neparametrijskih testova za nezavisnu varijablu spol

Mann-Whitney Test ^a	
	Odgojne vrijednosti turbo-folka
Mann-Whitney U	3938,00
Wilcoxon W	11319,00
Z	-2,11
Značajnost (2-tailed)	,035
a. Groupirana varijabla: Spol ispitanika	

Interesiralo nas je postoji li statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima turbo-folka s obzirom na varijablu dob.

Tabela 9.

Rang vrijednosti za nezavisne varijable u odnosu na varijablu dob

Rangovi			
	Uzrast ispitanika	N	Srednji rang
Odgojne vrijednosti turbo-folka	srednjoškolci	50	70,17
	studenti	50	87,99
	osobe između 39-65 godina	50	84,12
	osobe iznad 65 godina	50	159,72

Tabela 10.

Tabela statističkih neparametrijskih testova za nezavisnu varijablu dob

Kruskal Wallis test ^{a,b}	
	Odgojne vrijednosti turbo-folka
Hi-kvadrat	72,82
df	3
Značajnost	,000
a. Kruskal Wallis Test	
b. Groupirana varijabla: Uzrast ispitanika	

Rezultati Kruskal Wallis testa (tabela 10) pokazali su da

postoji statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima turbo-folka s obzirom na varijablu dob. Najstariji ispitanici (osobe iznad 65 godina) pokazuju statistički značajno najviši srednji rang na varijabli odgojne vrijednosti turbo-folka s od ostalih ispitanika.

Interesiralo nas je da li je učestalost slušanja muzike statistički značajno povezana sa stavovima o odgojnim vrijednostima turbo-folka.

Tabela 11.

Rang vrijednosti za nezavisne varijable u odnosu na varijablu učestalost slušanja muzike

Rangovi				
Slušate li muziku svaki dan?		N	Srednji rang	Suma rangova
Odgojne vrijednosti turbo-folka	da	144	99,15	14277,50
	ne	56	103,97	5822,50

Tabela 12.

Tabela statističkih neparametrijskih testova za nezavisnu varijablu učestalost slušanja muzike

Mann-Whitney test ^a	
	Odgojne vrijednosti turbo-folka
Mann-Whitney U	3837,50
Wilcoxon W	14277,50
Z	-,53
Značajnost (2-tailed)	,596
a. Groupirana varijabla: Učestalost slušanja muzike	

Rezultati Mann-Whitney testa (tabela 12) pokazali su da ne postoji statistički značajna povezanost učestalosti slušanja muzike sa stavovima o odgojnim vrijednostima turbo-folka.

ZAKLJUČCI

Rezultati teorijske analize relevantnih znanstvenoteorijskih izvora ukazali su postojanje odgojnih vrijednosti muzičkih sadržaja, budući da oni izazivaju emocije, a različite emocije stimuliraju različita razmišljanja, reakcije i ponašanja. Također, na

temelju uvida u recentna istraživanja ustanovljeno je kako je muzički odgoj važan dio sveukupnog estetskog i umjetničkog odgoja, a utječe na cjelokupni afektivni, socijalni, kognitivni i psihomotorički razvoj osobe.

Rezultati istraživanja o odgojnim vrijednostima sevdalinki pokazali su:

- da starije osobe u većoj mjeri od mlađih slušaju sevdalinke;
- da najveći broj ispitanika smatra da je muzički kvalitet sevdalinke značajan, da su tekstovi sevdalinki poučni i da promoviraju odgojne vrijednosti, da je njihov sadržaj smislen i kvalitetan, te da sevdalinka utječe na kvalitetno osjećanje i ponašanje osobe i da se njenim slušanjem popravlja raspoloženje;
- da ne postoji statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima sevdalinke s obzirom na varijablu spol, iako ispitanici muškog spola pokazuju viši srednji rang na skali vrijednosti sevdalinke;
- da postoji statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima sevdalinke s obzirom na varijablu dob: najstariji ispitanici (osobe iznad 65 godina) pokazuju statistički značajno najviši srednji rang na varijabli odgojne vrijednosti od ostalih ispitanika;
- da ne postoji statistički značajna povezanost učestalosti slušanja muzike sa stavovima o odgojnim vrijednostima sevdalinke.

Rezultati istraživanja o odgojnim vrijednostima turbo-folk muzike pokazali su:

- da mlade osobe u većoj mjeri od starijih slušaju turbo-folk muziku;
- da najveći broj ispitanika smatra da tekstovi pjesama turbo-folka nisu poučni, da ne promoviraju odgojne vrijednosti, da njihov sadržaj nije smislen i kvalitetan, te da im turbo-folk muzika ne utječe na kvalitetno osjećanje i ponašanje osobe i da se njenim slušanjem ne popravlja raspoloženje;
- da postoji statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima turbo-folka s obzirom na varijablu spol: ispitanici ženskog spola pokazuju

statistički značajno viši srednji rang na varijabli odgojne vrijednosti turbo-folka nego muškarci;

- da postoji statistički značajna razlika u stavovima ispitanika o vrijednostima turbo-folka s obzirom na varijablu dob: najstariji ispitanici (osobe iznad 65 godina) pokazuju statistički značajno najviši srednji rang na varijabli odgojne vrijednosti turbo-folka od ostalih ispitanika;
- da ne postoji statistički značajna povezanost učestalosti slušanja muzike sa stavovima o odgojnim vrijednostima turbo-folka.

Rezultati istraživanja su potvrdili polaznu hipotezu po kojoj mladi u većoj mjeri slušaju turbo-folk muziku, a stariji sevdalinke, te da sevdalinka promovira, a turbo-folk ne promovira odgojne vrijednosti.

Ograničenje ovih istraživačkih rezultata jeste u pretpostavci da treba osnažiti istraživački instrument kojim su istraživane odgojne vrijednostima sevdalinke i turbo-folk muzike, a koji je konstruiran za potrebe ovog istraživanja. Iako je alfa koeficijent unutarne konzistencije, koji je iznosio je $\alpha = ,84$, ukazao na pouzdanost istraživačkog instrumenta, smatramo da istraživački instrument treba osnažiti sa većim brojem tema kojima se temeljitije istražuju svi segmenti odgojnih vrijednosti koje imaju muzički sadržaji.

Međutim, i pored navedenog ograničenja istraživačkih rezultata, istraživački rezultati ukazuju na odgojne vrijednosti sevdalinke kao muzičkog izraza, te mogu biti osnova za veće uključivanje sevdalnice kao muzičkog sadržaja u muzičkom odgoju u školi. Također, istraživački rezultati su dokaz potrebe aktivnije znanstvenostručne kampanje protiv promoviranja turbo-folka u svim medijima.

LITERATURA

- Begović, S. (2011). Lirska figurativnost i pojmovna sugestivnost sevdalinke, *Behar – Časopis za kulturu i društvena pitanja*, 1 godina XX, broj 103, str. 30–32.

- Broh, B.A. (2002). Linking extracurricular programming to academic achievement: Who benefits and why? *Sociology of Education*, 75, 69-95.
- Denac, O. (2004). Smisao glazbenog odgoja u cjelokupnom razvoju dječije osobnosti, *Informatologia*, 37(3), str. 255–258.
- Dickinson, D. (2005). Learning Through the Arts. *New Horizons for Learning*. Available at: http://education.jhu.edu/PD/newhorizons/strategies/topics/Arts%20in%20Education/dickinson_lrnarts.htm, pristupljeno 3. augusta 2020.
- Dufour, B. i Curtis, W. (2012). *Studij odgojno-obrazovnih nauka: uvod u ključne discipline*, Zagreb: Educa.
- Fried, C.B. (1997). Bad rap for rap: bias in reactions to music lyrics, *Journal of Applied Social Psychology*, 26 (23), 2135–2146.
- Grujić, M. (2009). *Community and the Popular: Women, Nation and Turbo-Folk in Post-Yugoslav Serbia*, Budapest: CEU.
- Hallam, S. (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people, *International Journal of Music Education*, 28(3): 269–289.
- Harland, R. (2000). Neural induction. *Current Opinion in Genetics & Development*. 10, 357–362.
- Hodžić, Dž. (2003). *Islamska čitanka*, Sarajevo: Bemust.
- Juslin, P. N., & Västfjäll, D. (2008). Emotional responses to music: The need to consider underlying mechanisms. *Behavioral and Brain Sciences*, 31, 559–575.
- Kalauz, M. (2018). *Turbo-folk u Dubrovniku: Mladi, tranzicija i životni stilovi*, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti.
- Krnjević, H. (1973). *Usmene balade Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Svjetlost.
- Kronja, I. (2001). *Smrtonosni sjaj: masovna psihologija i estetika turbo folka*, Beograd: Tehnokratia.
- Kronja, I. (2004). Turbo Folk and dance music in 1990s Serbia: Media, Ideology and the production of spectacle. *The Anthropology of East Europe Review*, 22(1):103-114.
- Ladinig, O., & Schellenberg, E. G. (2012). Liking unfamiliar music: Effects of felt emotion and individual differences.

- Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 6(2), 146–154.
- Lillemyr, O. F. (1983) Achievement motivation as a factor in self-perception, *Norwegian Research Council for Science and the Humanities*, pp. 245–248.
- Lima, C. F., & Castro, S. L. (2011). Emotion recognition in music changes across the adult life span. *Cognition and Emotion*, 25(4), 585–598.
- Marić, Lj. i Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno*, Zagreb: Golden marketing, Tehnička knjiga.
- North, A.C., & Hargreaves, D.J. (2003). Is music important? *The Psychologist*, 16, 410-416.
- North, A.C., Hargreaves, D.J. & O'Neill, S.A. (2000). The importance of music to adolescents, *British Journal of Educational Psychology*, 70, 255–272.
- Pehlić, I. (2014). *Slobodno vrijeme mladih: socijalnopedagoške refleksije*. Sarajevo: centar za napredne studije.
- Polić, M. (1993). *Odgoj i svije(s)t*, Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.
- Spychiger, M., Patry, J., Lauper, G., Zimmerman, E., & Weber, E. (1993). Does more music teaching lead to a better social climate? In R. Olechowski & G. Svik (Eds.), *Experimental research in teaching and learning*, 322–336.
- Sward, R. (1989). Band is a family. *Today's Music Educator*, Winter, 26–7.
- Vuoskoski, J., Thompson, W. F., McIlwain, D., & Eerola, T. (2012). Who enjoys listening to sad music and why?. *Music Perception*, 29 (3), 311–317.
- Whitwell, D. (1977) *Music learning through performance*, Texas: Texas Music Educators Association.
- Zillmann, D., & Gan, S. (1997). Musical taste in adolescence. In D. J. Hargreaves & A. C. North (Eds.), *The social psychology of music* (p. 161–187). Oxford University Press.
- Zukić, M. (2013). *Komparacija kvalitete odgojne uloge majke u bošnjačkoj potpunoj i nepotpunoj porodici*, magistarski rad, Zenica: Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici.

A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE EDUCATIONAL VALUES OF SEVDALINKA AND TURBO-FOLK MUSIC

Kristina Prkić-Palavra, MA

Izet Pehlić, PhD

Abstract

Insights into relevant scientific theoretical sources have indicated the existence of educational values of musical content, since it evokes emotions, and various emotions stimulate different thoughts, reactions and behavior. Furthermore, it has been concluded that music education presents an important part of overall esthetic and artistic education, and it impacts the overall affective, social, cognitive and psychomotor development of a person.

The aim of this paper was to find out through a comparative analysis whether there is a difference in the educational values promoted by sevdalinka and turbo folk music. We assumed that young people listen more to turbo-folk music, and older to sevdalinka, and that sevdalinka promotes and turbo folk does not promote educational values.

We used a method of theoretical analysis and a descriptive-analytical survey method, while we collected data using a survey. A Questionnaire on general data and a Questionnaire on the values of sevdalinka and turbo-folk music were used as the instruments.

The research sample comprised 200 participants: 50 high school students from Sarajevo and Zenica-Doboj Canton, 50 university students from Sarajevo and Zenica-Doboj Canton, 50 people aged 35 to 60 years, and 50 people older than 60.

The results showed that younger people listen to turbo-folk music more, while older people listen to sevdalinka more, and that sevdalinka promotes educational values and turbo-folk does not. Moreover, the findings indicated that the greatest number of the participants consider that the musical quality of sevdalinka is significant, that their lyrics are educational, and that they promote educational values, that their content is meaningful and of great

quality, that sevdalinka affects feelings and behavior positively, while listening to it improves one's mood.

Keywords: sevdalinka, turbo-folk, educational values, music education, musical quality.

م. كرستينا بركتش - بالاورا - المدرسة الابتدائية - هامبرغ - ألمانيا

أ.د. عزت بهلتيش - كلية التربية الإسلامية - جامعة زينيتسا

تحليل مقارنة للقيم التعليمية للأغنية البوسنية سودالينكا والموسيقى الشعبية

توربو فولك

الملخص

أشارت المصادر العلمية النظرية إلى وجود قيم تعليمية للمحتوى الموسيقي، لأنها تثير المشاعر، والمعروف هو أن المشاعر المختلفة تحفز الأفكار وردود الأفعال والسلوكيات المختلفة. وأيضاً وجد أن التربية الموسيقية جزء مهم من التعليم الجمالي والفني الشامل، وتؤثر على التطور العاطفي والاجتماعي والمعرفي والحركي النفساني العام للإنسان. كان الهدف من هذا البحث هو تحديد ما إذا كان هناك اختلاف في القيم التربوية التي تروج لها الأغنية البوسنية باسم سودالينكا *sevdalinka* والموسيقى الشعبية الحديثة المعروفة باسم توربوفولك *turbo-folk* من خلال تحليل مقارنة. بدأ البحث من افتراض أن الشباب يستمعون إلى الموسيقى الشعبية الحديثة توربوفولك في نطاق واسع، بينما كبار السن يستمعون إلى سودالينكا، وأن هذه الأغنية سودالينكا تروج القيم التربوية بينما توربوفولك لا يروجها. أما طرق البحث، فقد تم استخدام طريقة التحليل النظري والطريقة الوصفية التحليلية (سروي)، وأما تقنيات البحث فقد تم استخدام المسح العام. ومن أدوات البحث، تم استخدام استبيان البيانات العامة والاستبيان الخاص بقيم سودالينكا والموسيقى توربوفولك. شارك في عينة البحث 200 مشارك: 50 طالباً في المرحلة الثانوية من كانتون سرايفو وكانتون زينيتسا - دوبوي، و 50 طالباً جامعياً من كانتون سرايفو وزينيتسا - دوبوي، و 50 شخصاً تتراوح أعمارهم بين 35 و 60 عاماً، و 50 شخصاً فوق سن الستين. أظهرت نتائج البحث أن الشباب يستمعون إلى الموسيقى الشعبية توربوفولك إلى حد كبير، وكبار السن إلى سودالينكا، وأن سودالينكا تروج القيم التربوية بينما الموسيقى الشعبية توربوفولك لا يروجها. كما أظهرت نتائج البحث أن غالبية المستجيبين يعتقدون أن الجودة الموسيقية لسودالينكا مهمة، وأن كلمات سودالينكا

مفيدة وتعزز القيم التعليمية، وأن محتواها ذو مغزى وجودة عالية، وأنها تؤثر على جودت المزاج والسلوك. وباستماعها يحسن المزاج العام.

الكلمات الأساسية: سودالينكا- أغنية بوسنية- sevdalinka ، توربو فولك (الموسيقى الشعبية الحديثة في البلقان- توربوفولك turbo-folk ، قيم تربوية، تربية موسيقية، جودة موسيقية.